

Slovo k povzbuzení na pátek 8. května 2020, na slavnost Posvěcení kostela...
Biblická čtení: Sk 7,44-50; Ž 95; 1Kor 3,9c-11.16-17; Jan 2,13-22

Milé sestry, milí bratři,

slavnost posvěcení kostela, lidově „posvícení“, je bezpochyby velkou slavností každého chrámu a měla by být také radostí všech těch, kteří do toho či onoho kostela chodí. Náš kostel, ještě nedovybavený, byl slavnostně posvěcen 8. května roku 1932, dnes je tomu přesně osmaosmdesát roků. Sice vzhledem k současné situaci ještě nemůžeme dnešní slavnost oslavit v takovém měřítku, v jakém bychom si to přáli, přesto stojí za to na ni aspoň nezapomenout.

Chrám je v mnoha náboženstvích chápán jako výsostné místo setkávání se člověka s Bohem či bohy, jako místo Božího přebývání mezi lidmi, místo kultu, místo posvěcení člověka a světa. Potřeba chrámu je důsledkem vnímání, že Bůh je Bůh, ať je jakkoli vnímán, je vždy do jisté míry nedostupný, proto přebývá v nebi, zatímco člověk žije na zemi a obývá ji. Chrám, posvátné místo ke kultu vyčleněné, se pro člověka stává místem propojení nebe a země, „domem“ Božím mezi lidmi.

Podobně jako poznání Boha dostává ve starozákonních dějinách stále jasnější obrysy – starozákonní člověk ve svých dějinách Boha, jeho jedinstvo, velikost a dobrotu stále jasněji a očistěněji poznává, tak je tomu i s představou chrámu. Izrael nejprve staví lokální svatyně na místech Zaslíbené země, podle toho, kde se ten či onen patriarcha setkal s Hospodinem. Po vyvedení z Egypta a dání Desatera je zbudována pro jeho desky Schrána úmluvy, příslušníci kmene Levi jsou vyčleněni k její službě. Schrána je nejprve ve Stanu setkávání, na kterém spočívá „Boží sláva“ (*šekinah*), aby konečně v 10. století př. Kr. král Šalamoun pro ni vystavěl chrám na místě, které si Hospodin pro své přebývání sám vybral, na pahorku Sión v Jeruzalémě. Tím začíná dlouhá historie jeruzalémského chrámu, trvající až do roku 70 po Kr., kdy je definitivně zničen a zbude z něj nakonec jen „Zed' nářků“.

I při vši jedinečnosti starozákonního chrámu už jeho samotná historie naznačuje, že chrám, dokonce ani ten jeruzalémský, není tím nejhlavnějším místem Božího přebývání na zemi. Jím ani nikdy nebyl, protože od začátku dějin spásy je výsostným místem Božího přebývání a působení Izrael sám. Proto také ve velesvatyni chrámu jeruzalémského nespočine nic jiného než desky Desatera, proto mohou vznikat od 3. století př. Kr. synagogy, a to na všech místech, kde židé žijí. Chrám sice až do svého zničení zůstane zcela zvláštním místem Božího přebývání, protože jediným místem obětího kultu, ale nikoli jediným a hlavním. To si Izrael během svých dějin stále zřejměji uvědomuje, zvláště když postupně stále více zjišťuje, že Hospodin Bůh je s ním všude, i mimo chrám, i daleko od chrámu, dokonce i v babylónském vyhnanství. Bůh přebývá především uprostřed svého lidu, nejvýrazněji a nejpožehnaněji v dobách, kdy Izrael žije dle mojišského Zákona. Proto všechny starozákonné reformy spočívaly právě v tomto: v obnovení poslušnosti Božímu zákonu, Smlouvě.

Jedním z rozhodujících momentů Nového zákona, jedním z důvodů, proč židé nepřijmou Krista jako Božího syna a odsoudí ho na smrt, je scéna z dnešního evangelia: Pán Ježíš symbolicky očišťuje jeruzalémský chrám, protože ho jednou ve skutečnosti rozboří, neboť pravým chrámem je od nynějška jeho lidství (jako důkaz toho už církevní otcové interpretovali zničení jeruzalémského chrámu Vespasianem Titem). Kristovo lidství je největším možným přebýváním Boha na zemi, protože jen Kristovo lidství a nic jiného je s Božstvím bytostně spojeno v jedné jediné osobě, Pán Ježíš je pravým Bohem i pravým člověkem, Slovem, které se stalo tělem (člověkem, chrámem), aby přebývalo mezi námi.

Od vtělení Božího syna je Božím chrámem na zemi Kristovo lidství a to, v čem tajemně pokračuje. Jednak v lidství každého člověka, protože Kristus svým vtělením tajemně přijal do svého lidství každého jednotlivého člověka. A jednak v křesťanství, potažmo v církvi, jejíž podstatu tvoří ona známá triáda: bohoslužba (*leitourgía*), svědectví (*martyria*) a společenství (*koinonía*).

Proto křesťané na samém počátku žádné lidskýma rukama postavené chrámy také neměli. K bohoslužbě, zvláště k „lámání chleba“ se nejprve scházeli po domech či kdekoli jinde, kde se shromáždili dva nebo tři v Kristově jménu. Když pak k bohoslužebným účelům začala být některá místnost domu vyhrazena, anebo když se záhy začaly stavět samostatné bohoslužebné budovy, křesťanské chrámy, byla to jednak místa bohoslužebného shromáždění (to ostatně vyjadřuje opět jazyk, kdy v řečtině i latině – a pak i v řadě moderních jazyků – je stejné slovo pro „církev“ i „chrám“, a to doslova „shromáždění“) a jednak místa, která i křesťané začali vnímat jako nějak posvátná, protože se právě zde čte a hlásá Boží slovo a vysluhují svátosti. Proto se tomu velmi záhy začala tato místa i přizpůsobovat a podle toho upravovat a vyzdobovat. Tak postupně vzniklo sakrální umění a sakrální architektura, které od začátku měly pomoci člověku se s Bohem setkat a celým svým vzezřením, výzdobou na Krista ukázat. Chrám začal být chápán jako odraz nebe na zemi a i určitým místem Božího přebývání na zemi, zvláště pak, když se v něm začala se stále větší úctou uchovávat Nejsvětější svátost. Pokud toto vnímání nezastíní ta nejpodstatnější „místa“ Božího přebývání – v každém člověku, v křesťanství, zvláště v eucharistii, a v nebi, je to v pořádku, je to křesťanské. Pokud navíc kostel pomáhá člověku se s Kristem setkat a jeho milostí být proměňován, Bohu díky za to.

Bohu díky za náš velký a krásný kostel. Jože Plečnik jej zamýšlel jako takový, který na jednu stranu naváže na starokřesťanskou tradici chrámového prostoru, a přitom se nestane nějakou romantizující napodobeninou, a na stranu druhou bude kostelem pro moderního člověka, ve kterém mu vše k setkání s Bohem napomůže způsobem jemu přiměřeným. Díky tomu, že Plečnik byl bezpochyby génius sakrální architektury, podařilo se mu (a jeho žáků Otto Rothmayerovi, který interiér dokončoval) to učinit dokonce nadčasově: I dnes, po osmaosmdesáti letech, prostor našeho kostela – jeho střídá svébytná krása, jeho strohost a pestrost zároveň, architektura s tolika světelnými průhledy či srozumitelná křesťanská symbolika – může každému pomoci otevřít se Boží milosti. Ne nadarmo je zasvěcen Nejsvětějšímu Srdci Páně: to je místo, kde se v Ježíši Kristu spojilo lidství s Božstvím...

Náš kostel možná není „lásky na první pohled“, ale na ten druhý, hlubší, trvalejší, určitě ano. Je třeba láskou až na druhý pohled, ale o to větší. Kéž by nás dnešní slavnost jednoduše potěšila tím, že smíme mít tak krásný kostel, že ho můžeme mít rádi jako místo, kde se setkáváme s Pánem Ježíšem, kde nasloucháme Božímu slovu, přijímáme svátosti, adorujeme Pána v eucharistii, modlíme se a shromažďujeme se, a tak můžeme být jeho milostí proměňováni, abychom my sami byli stále většími Kristovými chrámy na zemi...

Chopení do kostela prostě ke křesťanství bytostně patří, protože je to chození za Pánem Ježíšem. To by mělo být vždy naší radostí. V kostele, který máme rádi, navíc radost může být ještě o něco radostnější...